

Inrichten van een contactpunt gegevensverwerking

1 Inleiding WGS

In juni 2024 nam de Eerste Kamer de Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS) aan. De WGS maakt duidelijk onder welke strikte voorwaarden vier samenwerkingsverbanden op het gebied van zorg en veiligheid informatie kunnen verwerken. Hiermee kunnen zij (georganiseerde) criminaliteit, witwassen en complexe casuïstiek op het gebied van zorg en veiligheid doeltreffender aanpakken. De wet treedt op 1 januari 2025 in werking.

Een van de samenwerkingsverbanden zoals aangegeven in de WGS zijn de Zorg- en Veiligheidshuizen. Privacywetgeving en formele wetten maken tot nu toe gegevensuitwisseling die nodig is voor de samenwerking en een goede aanpak van het probleem complex of staan dat niet altijd toe. Er is dan ook vaak onduidelijkheid over welke gegevens in het kader van een samenwerking mogen worden gedeeld. Dat is met de komst van de WGS voorbij.

2 Verplicht contactpunt

Voordat de WGS op 1 januari 2025 in werking treedt, moeten Zorg- en Veiligheidshuizen een aantal zaken regelen. Eén hiervan is het aanstellen van een contactpunt per Zorg- en Veiligheidshuis. Een contactpunt is het aanspreekpunt voor inwoners als zij vragen hebben of informatie willen over de verwerking van hun gegevens.

2.1 Wie kan een contactpunt zijn?

In lijn met WGS art. 1.4 lid 4 sub b moet een Zorg- en Veiligheidshuis een contactpunt aanwijzen. De wet geeft hiervoor een aantal kaders:

- Als contactpunt kan het College van Burgemeester en Wethouders worden aangewezen, of de burgemeester van een deelnemende gemeente (art. 1.1 lid 2 sub d BGS).
- Per Zorg- en Veiligheidshuis is er één contactpunt aangewezen.
- De contactgegevens van het aangewezen contactpunt moeten worden vermeld op de (regionale) website van het Zorg- en Veiligheidshuis (art. 1.1 lid 3 BGS).
- Het is mogelijk om na verloop van tijd, in overleg met de gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken, de rol van contactpunt over te dragen aan een

andere gemeente. De deelnemende overheidsinstanties zijn samen verwerkingsverantwoordelijk (art. 2.27 WGS).

- Om redenen van transparantie en rechtszekerheid is het niet toegestaan om het contactpunt per casus te wisselen of opnieuw aan te wijzen (art. 1.2 BGS).
- De wet laat het toe dat het contactpunt de feitelijke uitvoering van de werkzaamheden en bevoegdheden van het contactpunt mandateert aan bijvoorbeeld de manager van het bureau van het Zorg- en Veiligheidshuis.

VOORBEELD

De burgemeester van de gemeente Utrecht is aangewezen als contactpunt van het Zorg- en Veiligheidshuis Regio Utrecht. De burgemeester heeft de manager van het Zorg- en Veiligheidshuis Regio Utrecht gemandateerd om de werkzaamheden van het contactpunt uit te voeren en in overleg met deelnemers over AVG-verzoeken te besluiten. De manager informeert verzoekers namens het contactpunt over genomen besluiten.

2.1.1 Besluit stuurgroep

De stuurgroep van een Zorg- en Veiligheidshuis neemt een besluit om één college van burgemeester en wethouders óf één burgemeester aan te wijzen als contactpunt.

2.2 Verantwoordelijkheden in het kort

Het contactpunt is verantwoordelijk voor drie taken:

- de nakoming van AVG verzoeken
- de nakoming van de informatieplicht
- de nakoming van de meldplicht datalekken

De genoemde verplichtingen zijn alleen van toepassing op verwerkingen door het samenwerkingsverband. Gegevens die deelnemers verstrekken aan het samenwerkingsverband, vallen onder de verwerkingsverantwoordelijkheid van de specifieke deelnemer (punt 2 BGS).

2.3 Samen of alleen?

Het contactpunt werkt niet alleen. Afhankelijk van het verzoek dat een betrokkene indient, stemt het contactpunt af met één of meerdere (wettelijke) deelnemers van het samenwerkingsverband (art. 1.4 lid 4 sub b WGS). Want, een verzoek aan het contactpunt is een verzoek aan alle gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken in het samenwerkingsverband (art. 1.1 BGS). Ook als het contactpunt zelf niet betrokken is bij een casus, is het wel verantwoordelijk voor de behandeling van het verzoek en het besluit op het verzoek.

Het besluit maakt het mogelijk dat het contactpunt in een specifiek geval de behandeling van een verzoek overdraagt, als blijkt dat een andere overheidsdeelnemer beter in staat is het verzoek te behandelen (art. 1.2 lid 4 BGS). De overdracht van bevoegdheden geldt dan alleen voor dat specifieke geval.

VOORBEELD

De burgemeester van de gemeente Utrecht is aangewezen als contactpunt van het Zorg- en Veiligheidshuis Regio Utrecht. In een casus blijkt dat een andere overheidsdeelnemer beter in staat is een AVG-verzoek te beoordelen. In dat geval kan de burgemeester de behandeling van die casus overdragen. De burgemeester informeert de verzoeker daarover. De betreffende deelnemer treedt vervolgens op als contactpunt voor dat specifieke verzoek. Hij behandelt het verzoek volgens de procedure in de BGS, neemt in overleg met de andere betrokken deelnemers een besluit en informeert verzoeker over het besluit. Deze deelnemer behandelt ook een eventueel bezwaar en beroep op het besluit. Hij stelt het vaste contactpunt op de hoogte, zodat deze het overzicht over verzoeken en besluiten behoudt.

2.4 Voordelen van een contactpunt

Eén contactpunt per Zorg- en Veiligheidshuis aanwijzen, heeft verschillende voordelen.

- Deelnemers van het samenwerkingsverband kunnen hun communicatie met de betrokkene op een efficiëntere, gecoördineerde en consistente manier voeren. Dit voorkomt ruis op de lijn tussen de deelnemende instanties van het samenwerkingsverband en verwarring bij de betrokkene.
- Een contactpunt geeft de inwoner één duidelijk aanspreekpunt waar hij terecht kan om zijn rechten uit te oefenen.
- Een contactpunt geeft de mogelijkheid tot één centrale afhandeling van een verzoek van een betrokkene. Dit voorkomt dat verzoeken van een betrokkene meerdere keren door individuele verwerkingsverantwoordelijken moeten worden afgehandeld.
- Een contactpunt zorgt voor eenduidigheid, rechtszekerheid en duidelijkheid aangezien de melding van het verzoek hier binnenkomt. Het contactpunt besluit na overleg met de deelnemers over het verzoek. Een mogelijk bezwaar komt ook hier binnen en daarover kan het contactpunt ook besluiten. In een beroepsprocedure is het contactpunt de verweerder, andere deelnemers kunnen zich aansluiten als belanghebbenden.
- Het contactpunt houdt het overzicht over alle lopende en afgedane procedures en kan hierover rapporteren in het jaarverslag.
- Het contactpunt weet of en wanneer de betrokkene is geïnformeerd.

Het Besluit gegevensverwerking samenwerkingsverbanden geeft ook aanwijzingen in specifieke situaties.

- Dient een betrokkene een verzoek in bij een instantie anders dan het contactpunt, dan is deze organisatie verplicht om dit verzoek door te sturen naar het contactpunt. Daar moet de betrokkene over worden geïnformeerd (art. 1.1 lid 2 BGS).
- De feitelijke voorbereiding van het besluit kan door iemand anders dan het contactpunt worden gedaan (art. 1.2 lid 2 BGS). Het contactpunt heeft de bevoegdheid om een andere deelnemer aan te wijzen als verwerker van een verzoek als hij denkt dat die deelnemer de zaak (tot en met een mogelijke

bezwaarprocedure) beter kan afhandelen (art. 1.2 lid 4 BGS). Een contactpunt inrichten houdt de gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijkheid van de deelnemers voor de gezamenlijke gegevensverwerking in stand (art. 1.1 BGS).

3 Verantwoordelijkheden

Het contactpunt is het primaire aanspreekpunt voor de betrokkene van wie persoonsgegevens worden verwerkt door een Zorg- en Veiligheidshuis (art. 1.1 lid 1 BGS). De contactgegevens van het college van B en W of de burgemeester staan op de website.

Het contactpunt heeft drie verantwoordelijkheden:

- verantwoordelijk voor de nakoming van AVG verzoeken
- verantwoordelijk voor de nakoming van de informatieplicht
- verantwoordelijk voor de nakoming van de meldplicht datalekken

Verzoeken van betrokkenen moeten in principe binnen één maand worden afgehandeld. Op basis van de complexiteit en het aantal verzoeken kan deze termijn met twee maanden worden verlengd (art. 12 lid 3 AVG).

3.1 Nakoming AVG verzoeken

Het contactpunt besluit over verzoeken die betrokkenen indienen op basis van hoofdstuk 3 van de AVG Rechten van de Betrokkene, voor zover dit verband houdt met de persoonsgegevens die door het samenwerkingsverband zijn verwerkt (art. 1.4 lid 4 sub b WGS; art. 1.2 BGS). Dit verzoek kan betrekking hebben op de volgende rechten van de betrokkene:

- Het recht op inzage (art. 15 AVG)
- Het recht op rectificatie (art. 16 AVG)
- Het recht op gegevenswissing (recht op vergetelheid) (art. 17 AVG)
- Het recht op beperking van de verwerking (art. 18 AVG)
- Het recht om bezwaar te maken tegen de verwerking (art. 21 AVG)
- Het recht om niet te worden onderworpen aan geautomatiseerde besluitvorming (art. 22 AVG)

Dit besluit neemt het contactpunt na overleg met de betrokken deelnemers die de persoonsgegevens verwerken of hebben verwerkt. Mocht één of meerdere partijen het verzoek willen afwijzen op grond van een uitzondering zoals genoemd in art. 41 UAVG, dan kan het contactpunt het verzoek van de betrokkene (deels) afwijzen (art. 1.2 lid 2 BGS).

Uitzonderingsgronden op basis van art. 41 UAVG zijn voor het waarborgen van:

- a) de nationale veiligheid;
- b) landsverdediging;
- c) de openbare veiligheid;
- d) de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, met inbegrip van de bescherming tegen en de voorkoming van gevaren voor de openbare veiligheid;

- e) andere belangrijke doelstellingen van algemeen belang van de Europese Unie of van Nederland, met name een belangrijk economisch of financieel belang van de Europese Unie of van Nederland, met inbegrip van monetaire, budgettaire en fiscale aangelegenheden, volksgezondheid en sociale zekerheid;
- f) de bescherming van de onafhankelijkheid van de rechter en gerechtelijke procedures;
- g) de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van schendingen van de beroepsregels voor gereguleerde beroepen;
- h) een taak op het gebied van toezicht, inspectie of regelgeving die verband houdt, al is het incidenteel, met de uitoefening van het openbaar gezag in de gevallen, bedoeld in de onderdelen a, b, c, d, e en g;
- i) de bescherming van de betrokkene of van de rechten en vrijheden van anderen; of
- j) de inning van civielrechtelijke vorderingen.

De betrokkene wordt in deze gevallen geïnformeerd over de uitzonderingsgrond die volgens de deelnemers van het samenwerkingsverband van toepassing is op zijn casus. Is de uitzonderingsgrond niet meer van toepassing, dan moet de deelnemer die de grond heeft aangevoerd dit ook melden bij het contactpunt (art. 1.2 lid 3 BGS). Het contactpunt kan daarna alsnog voldoen aan het verzoek van de betrokkene.

Het contactpunt kan ook voor een deel tegemoet komen aan het verzoek van de betrokkene als dit niet in strijd is met de aangevoerde uitzonderingsgronden. Is een andere deelnemende overheidsinstantie of deelnemend overheidsorgaan beter in staat om het bezwaar af te handelen, dan kan het contactpunt de verantwoordelijkheid tot afhandeling overdragen aan deze instantie. Het contactpunt moet de betrokkene informeren over deze overdracht (art. 1.2 lid 4 BGS).

3.2 Nakoming informatieplicht

Op grond van artikel 1.3 lid 1 BGS is het contactpunt verantwoordelijk voor de informatieplicht volgens artikel 14 AVG. Het contactpunt informeert de betrokkene over de verwerking door het samenwerkingsverband. Het contactpunt overlegt met de bij de casus betrokken deelnemers. Hij laat het informeren van betrokkene achterwege als een of meerdere van deze deelnemers van mening zijn dat een van de uitzonderingsgronden van artikel 14 van de AVG of artikel 41 van de UAVG van toepassing zijn. De deelnemer van het samenwerkingsverband die zo'n uitzondering aanvoert, is verantwoordelijk om het contactpunt hierover te informeren wanneer de uitzondering niet meer geldt (art. 1.3 lid 3 BGS). Het contactpunt is alleen verantwoordelijk voor de naleving van de informatieplicht over de gezamenlijke gegevensverwerking door het samenwerkingsverband.

3.3 Nakoming meldplicht datalekken

De laatste verantwoordelijkheid van het contactpunt is het nakomen van de meldplicht datalekken (art. 1.4 BGS). Deze meldplicht is tweeledig:

- melden van een inbreuk in verband met persoonsgegevens aan de toezichthoudende autoriteit (art. 33 AVG), zijnde de Autoriteit Persoonsgegevens;
- melden van een inbreuk in verband met persoonsgegevens aan de betrokkene (art. 34 AVG).

Deze meldplicht is alleen van toepassing op gegevens die door het samenwerkingsverband zijn verwerkt. Verder is het contactpunt bij de nakoming van deze verplichting afhankelijk van de deelnemers van het samenwerkingsverband. Zij moeten het contactpunt zo spoedig mogelijk de informatie geven die het contactpunt nodig heeft om aan de verplichtingen te voldoen (art. 1.4 lid 1 BGS). Leveren de deelnemers de vereiste informatie niet op tijd aan, dan zijn zij zelf verantwoordelijk om de meldplicht na te komen.

De mededelingsplicht is niet van toepassing als minimaal één deelnemer aan de samenwerking een uitzonderingsgrond claimt op basis van artikel 41 van de UAVG (zie ook onder 'Nakoming AVG verzoeken'). Net als bij de andere verantwoordelijkheden geldt ook hier dat het contactpunt moet overleggen met alle deelnemers die betrokken zijn / waren bij het verwerken van de persoonsgegevens. Wanneer de bron van het lek of de verwerking van de gegevens niet hoort bij een van de gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken, dan moet het contactpunt nog steeds met deze deelnemer overleggen.

3.4 Andere uitzonderingsgronden

In de vorige hoofdstukken over de verantwoordelijkheden van het contactpunt zijn een aantal uitzonderingsgronden aan bod gekomen. Het contactpunt kan ook meer technische uitzonderingsgronden toepassen:

- Artikel 33 lid 1 AVG
- Artikel 34 lid 3 AVG
- Artikel 42 UAVG

Dit is naast de 'bekende' uitzonderingsgronden van:

- Artikel 41 UAVG
- Artikel 14 lid 5 sub b AVG

4 Implementatie WGS voor Zorg- en Veiligheidshuizen: rollen en verantwoordelijkheden

4.1 Regionale stuurgroepen Zorg- en Veiligheidshuizen

Formeel zijn de wettelijke deelnemers in de regionale stuurgroepen van de Zorg- en veiligheidshuizen verantwoordelijk voor de implementatie van de WGS, met name de overheidsdeelnemers. De huidige regionale stuurgroepen van de Zorg- en veiligheidshuizen zullen daarom voor de implementatie van de WGS een aantal besluiten moeten nemen.

In de factsheet '*WGS in vogelvlucht*' staat een overzicht van onderwerpen die vóór 1 januari 2025 moeten zijn geregeld.

4.2 De managers Zorg- en Veiligheidshuizen

De managers van de regionale Zorg- en Veiligheidshuizen zijn de spil in de implementatie. Zij bereiden de besluiten van de stuurgroepen voor en dragen zorg voor de implementatie in de organisatie. Zij bedienen ook het netwerk van regionale ketenpartners met informatie.

4.3 Werkgroep Implementatie WGS voor de Zorg- en Veiligheidshuizen

In opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft de Landelijke Vereniging van Managers Zorg- en Veiligheidshuizen (LVMZV) een werkgroep opgericht die de Zorg- en Veiligheidshuizen ondersteunt bij de implementatie van de WGS. De werkgroep werkt aan factsheets, modeldocumenten, checklists en informatiebijeenkomsten.

De landelijke werkgroep staat onder leiding van Léon Sonnenschein (KEN!) en is samengesteld uit vertegenwoordigers van de managers Zorg- en Veiligheidshuizen, privacy- en beleidsmedewerkers, en de IV-beheerorganisatie van de Zorg- en Veiligheidshuizen.

Het projectsecretariaat wordt gevoerd door Anne Willems of Brilman van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid. Het CCV ondersteunt de werkgroep ook inhoudelijk.

4.4 Afstemming

De werkgroep stemt waar nodig af met relevante partijen:

- Landelijke werkgroep Privacy en gegevensdeling Zorg en Veiligheid (inhoudelijk)
- Landelijke stuurgroep Zorg en Veiligheid (bestuurlijk)

- Projectleiders implementatie WGS voor de andere drie samenwerkingsverbanden (iCov, FeC, RIEC's)

5 Meer informatie en contactgegevens

Heb je nog vragen?

Mail naar: Anne.Willems@Brilman@hetccv.nl